

LÄRARHANDLEDNING
FEAR
BACKA TEATER 2025

Bild: Lovisa Sköld

066
BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 01

Göteborgs Stadsteater

HEJ

Fear tar avstamp i en skolskjutning. Det är en fiktiv berättelse inspirerad av verkligheten. Vi ser något på scenen som lika gärna kunde ha hänt utanför, på riktigt. Gränsen mellan fiktion och verklighet börjar vibrera, och vi ställs inför frågan: vad betyder det att något är "påhittat" när det samtidigt känns sant?

När konsten närmar sig verkligheten blir den ett slags förstoringsglas. Den visar sådant som annars kanske skulle ha gått förbi obemärkt, det som kan gömmas bakom de svarta rubrikerna och Flashbacks trådar av spekulat. Genom skådespelarens kropp och dramatikers ord får vi se världen med nya ögon.

Ju närmare verkligheten konsten kommer, desto större blir också vårt ansvar som publik. Vi påverkas, reagerar, tolkar, ibland med känslor som sträcker sig långt bortom salongen. En pjäs inspirerad av verkliga händelser bär ofta på dubbla löften: att visa det som hänt och samtidigt skapa något som går utöver själva händelsen.

Konsten blir en spegel av verkligheten, men också ett sätt att förstå den på nytt. Den kan hjälpa oss att bearbeta det svåra, men den kan också väcka obehag, skuld eller sorg. När gränsen mellan fakta och fiktion suddas ut blir frågan inte bara vad som är sant, utan också vad som känns sant.

Konst som ligger nära verkligheten kan upplevas som farlig just därför att den gör det vi annars skyddar oss mot synligt. Den påminner oss om att världen inte är färdig, att människan är ofullkomlig och att våra handlingar får konsekvenser. Samtidigt ger den oss möjlighet att möta det svåra i en form som är möjlig att uthärda.

Fiktionen skapar ett mellanrum där vi kan känna, tänka och minnas utan att gå sönder. Att konsten ligger nära verkligheten betyder inte att den är sann i en journalistisk mening. Den bär sin egen sanning – en känslomässig, existentiell sanning som inte kan mätas i fakta men som ändå berör det mänskliga på djupet.

I lärarhandledningen till *Fear* ger vi frågeställningar, ingångar och övningar i att fördjupa scenkonstupplevelsen och prata vidare om de ämnen som tas upp.

Med varma hälsningar

Erika Isaksson, projektledare barn och unga
erika.isaksson@stadsteatern.goteborg.se

INNEHÅLL

INFÖR DITT BESÖK PÅ BACKA TEATER

TEATER

KONST OCH FÖRSTÅELSE – OM MÖTET MED DET OKÄNDA

PRATA SCENKONST

ÖVNING: PRATA SCENKONST PÅ ANDRA SÄTT

ÖVNING: HETA LINJEN

KARAKTÄRER

HUMANITY IS OVERRATED

HUMANISM - INGEN SJÄLVKLARHET

INRYMNINGEN - TYST RITUAL I VÅR SAMTID

OM SAMHÄLLETS GRÄNSER OCH DE SOM ALDRIG FÅR PLATS

ATT FÅ PLATS

ÖVNING: ATT FÅ PLATS

SYMPTOM

ÖVNING: FYRA HÖRN - VILKET SAMHÄLLE ÄR ÖNSKVÄRT

LIVSVIKTIGA LÄNKAR

KAN SAMHÄLLET FÖRLÅTA?

INFÖR DITT BESÖK PÅ BACKA TEATER

VIKTIG INFORMATION

Det förekommer höga ljud, rök, ljud av skott och vapenattrapper under föreställningen.

INFÖR BESÖKET

Inför ditt besök på Backa Teater har vi i lärarhandledningen samlat ingångar, frågeställningar och övningar kopplade till föreställningen *Fear*. Det finns inga krav på att du som lärare behöver fördjupa temat innan eller efter ni besöker oss.

Det vi rekommenderar är att du som lärare före besöket förbereder eleverna på vad scenkonst är och kan vara. Att det sker live, att ni som publik är central för föreställningen, att det är en kollektiv upplevelse som varken går att pausa eller spola tillbaka. Inför *Fear* är det centralt att prata om att föreställningen är ett fiktivt drama men som tar avstamp i skolskjutningar som skett i verkligheten.

Backa Teater har lång erfarenhet av att möta barn och ungdomar, hos oss står konsten och mötet med den i första rummet. Under en föreställning är det tillåtet att reagera på det som sker, att skratta, gråta och låta spontana känslor få utlopp. För många unga är besöket på Backa Teater det första mötet med scenkonst.

Var ligger Backa Teater?

Backa Teater ligger på Lärdomsgatan 1C på Lindholmen. Hit kommer du enklast via buss eller båt.

Bland annat buss nummer X1, 16, 19 och 21 går till hållplats Lindholmen.

Från hållplatsen tar det ca. 5 minuter att gå till teatern.

Älvsnabbaren tar du från Stenpiren till Lindholmspiren, resan är gratis och går var 8:e minut vardagar mellan kl. 07.00-18.00.

Älvsnabben går mellan Lilla Bommens Hamn -> Stenpiren -> Lindholmspiren -> Slottsberget -> Eriksbergs färjeläger -> Klippan. Hållplats till Backa Teater är Lindholmspiren.

Behöver jag komma i tid?

Ni behöver vara på plats på teatern i tid och gärna senast 15 minuter innan föreställningen börjar. Då hinner alla gå på toaletten, hänga av sig ytterkläderna och landa tillsammans i vår foajé.

Hur gör jag med mobilen?

Mobiltelefonen skall vara avstängd under föreställningen för att inte störa dig och resten av publiken. Tänk på att även ljuset på skärmen kan upplevas störande av andra i publiken och från scen. Vi har mobillådor i foajén som du som lärare kan samla in mobiler i.

Måste jag hänga av mig jackan?

Det är trångt i salongen och jackor samt väskor är i vägen om vi behöver utrymma så därför vill vi att alla hänger av sig sina ytterkläder i foajén. Det finns skåp där alla kan låsa in sina väskor eller jackor om en ej vill hänga dom i garderoben.

Får jag äta godis och ha med dricka in i salongen?

Nej, det är inte tillåtet att ha med sig mat och dryck in i salongen däremot går det utmärkt att äta medhavd mat, godis och dryck i vår foajé innan eller efter föreställningen.

Om jag behöver gå ut under föreställningen, hur fungerar det?

Det finns flera anledningar till att en kan behöva gå ut under föreställningen. Vet du med dig att du eventuellt behöver lämna salongen själv eller med elever, prata gärna med vår foajépersonal innan ni går in och välj platser så nära dörren som möjligt. Det finns alltid personal i foajén som möter upp. Gå ut samma väg som ni kom in.

Tillgänglighet

Backa Teaters entré och scen är i markplan. Vi har hörhjälpmedel i form av ljudförstärkande hörlurar alternativt hörselslinga. Vi syntolkar samt textar föreställningar vid enstaka tillfällen under spelåret. Behöver du som lärare ytterligare information kring våra föreställningar för att skapa ett så bra möte som möjligt för elever så tveka inte att höra av dig.

Kontakt

Behöver du komma i kontakt med oss inför ert besök till någon av våra skolföreställningar går det bra att ringa eller mejla:

Skolbokning: backaskolbokning@stadsteatern.goteborg.se

Tel: 031 708 71 01

Ulrika Andersson, publikarbetare och administratör

ulrika.andersson@stadsteatern.goteborg.se

Tel: 031 708 71 54

Scenkonst är ett samlingsnamn för konstformer som framförs direkt inför en publik. Det finns en mängd olika typer av scenkonst som exempelvis teater, musik, opera, dans, performance, revy, musikal och nycirkus.

TEATER

Teatern är en av de få platser där vi tillsammans som individer upplever något som bara händer här och nu och aldrig mer. Det finns varken pausknapp eller möjlighet att spola tillbaka, hoppa framåt eller exakt återskapa ögonblick. Vi möter tillsammans och reflekterar individuellt. Teatern är en plats där vi kan möta andras historier och kanske även få syn på oss själva. I mötet med det okända kan vi växa som människor.

Ordet teater kommer från grekiskans the'atron, ett ord som till en början betecknade åskådarplatserna eller publiken. Ordet the'atron kommer i sin tur från ordet thea'omai som betyder betrakta. Idag är ordet främst sammankopplat med talteater.

Teater har använts till allt från att proklamera religion till att utforska skörheten i att vara människa i relation till andra. Som form har teatern tusentals år på nacken och är ett sätt att samtala om vår existens och tiden vi befinner oss i. Än idag spelas dramer som skrevs under antikens Grekland. Pjäser vid namn *Antigone* eller *Medea* tolkas utifrån den plats och tid skådespelet nu utspelas i. Nya berättelser skrivs, dramatik formade av och för vårt absoluta här och nu.

Idag finns få rum som det som scenkonstupplevelsen skapar. Ett rum där du tillsammans med andra under en begränsad tid upplever något som inte går att återskapa, pausa eller reproducera. En händelse där du som publik spelar en avgörande roll, där en föreställning tar form i energi och känsla inte bara utifrån hur skådespelarna rör sig, hur ljuset ger känsla och fokus eller hur scenografin ramar in verket. Upplevelsen blir till i samspelet mellan scen och salong, hur fokus tas och ges i rummet. Konsten är det som uppstår i mötet mellan scen och salong, mellan publiken och skådespelarna. Scenkonstverket är för dig i publiken en möjlig reflektionsyta, en spegel du studsar dig själv emot. Din upplevelse baseras på dina erfarenheter, ditt tycke och smak, med andra ord är en konstupplevelse alltid subjektiv.

Att skapa ett scenkonstverk, en produktion, på en institutionsteater som Backa Teater är i mångt och mycket som ett grupparbete där flertalet olika funktioner, specialister inom sitt fält, skapar verket utifrån en konstnärlig idé. Varje detalj, från affisch till hur starkt ljuset lyser på scenen, är testad, diskuterad och bestämd. Den finns där av en anledning.

VAD ÄR TEATER?

- Har du upplevt att gå på teater tidigare? Hur var det?
- Vad är skillnaden mellan teater och film?
- Varför skall en se teater?
- Finns det en skillnad i hur en upplever saker om en gör det tillsammans med andra än om en är själv?
- Hur är det att vara publik på en teater, är det skillnad från till exempel att gå på bio?

SCENKONST

Ordet scenkonst är ett samlingsnamn för konstformer som utförs direkt inför en publik.

- Lista alla former ni kommer på.
- Vad särskiljer de olika formerna?
- Vad finns det för erfarenheter i klassen?
- Vad har eleverna för förväntningar/farhågor inför besöket på Backa Teater?

FÖRDJUPA MERA

Låt alla skriva upp vad som behövs för att skapa en teaterföreställning på tavlan.

(manus, skådespelare, publik, teaterscen, ljus, musik osv).

Diskutera alla ord, behövs de verkligen eller kan de strykas? Vad finns kvar?

KONST OCH FÖRSTÅELSE – OM MÖTET MED DET OKÄNDA

Vi kan bara förstå det vi redan vet. Lösningen ligger i att umgås med det okända för att vidga oss själva och vår värld.

Ett scenkonstverk är i sig en reflektionsyta, och konst är det som händer i spegelbilden du upplever när du möter dig själv genom dess yta. En konstupplevelse är alltid subjektiv – den baseras på dig som individ, på dina erfarenheter och associationer.

Att uppleva konst, oavsett om det handlar om bildkonst, musik, scenkonst eller litteratur, är ett sätt för dig som människa att växa. Din empatiska förmåga stärks; du får större möjlighet att förstå och sätta dig in i andra människors verkligheter. Din värld berikas av andras ord och bilder och blir större. Konsten kan belysa dina egna sår och erfarenheter, och därigenom göra dessa verkliga i ett större sammanhang. Samtidigt odlar du din associativa förmåga och ditt kritiska tänkande.

För att uppleva konst behöver du ingen förkunskap. Du behöver inte veta vad det handlar om eller ens, under tiden du sitter där, ”förstå”, för handlingen i sig kan mycket väl vara sekundär för just din subjektiva upplevelse.

Däremot kan konstverket i sig öppna dörrar för diskussioner om utanförskap och innanförskap, om människans existens, dess tillkortakommanden och sår. Det väcker frågor om ansvar – både ditt personliga och samhällets.

- Hur kan mötet med det okända genom konst hjälpa oss att förstå både oss själva och andra bättre?
- På vilket sätt kan konst fungera som en bro mellan det kända och det främmande?
- Kan och i så fall hur bidrar konst till att utveckla vår empatiska förmåga?
- Kan konst upplevas som mer sann eller berörande än fakta och information?
- Kan ett konstverk hjälpa oss att bearbeta personliga sår och erfarenheter – och i så fall hur?
- Kan konst förändra människors värderingar och skapa social förändring – eller är dess påverkan främst individuell?
- Kan konsten fungera som en plats för gemensam reflektion och ansvarstagande i en polariserad tid?
- Vad innebär det att en konstupplevelse alltid är subjektiv?
- Kan konst existera utan publikens tolkning – eller uppstår den först i mötet mellan verk och betraktare?
- Är det viktigare att känna något av ett konstverk än att förstå det?

PRATA SCENKONST

Scenkonst kan vara drabbande, härligt, svårt, fantastiskt eller i värsta fall ointressant. Upplevelsen skiljer sig åt från person till person och påverkas av erfarenheter, känslor, förkunskap och personlig smak. Det finns inget rätt eller fel i hur personer upplever verket men det finns massor att vinna på att ta samtalet vidare i grupp.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det en upplevt. Då ges möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och kan leda till en djupare förståelse av scenkonstverket, sig själv och varandra.

SAMTALSMODELL

Som lärare och pedagog är du samtalsledare i klassrummet. Det innebär inte att du behöver veta mer om föreställningen och inte heller att du behöver försvara eller förklara de olika val konstverket består av. Ditt arbete är att bjuda in till de olika tolkningar som finns i gruppen och ställa frågor som för samtalet vidare.

Börja med att så sakligt som möjligt beskriva, tolka sedan det ni har beskrivit och låt det bana väg för individuella upplevelser och reflektioner.

BESKRIV

Beskriv så sakligt som möjligt scenkonstverkets olika tecken utan att tolka dess innebörd.

När börjar föreställningen, tycker du?

Hur såg rummet ut?

Vad fanns i rummet?

Fanns det olika spelplatser? Hur såg dessa ut?

Vilka färger och former?

Vad var det för ljud?

Hur var ljuset?

Hur många personer/karaktärer fanns med i föreställningen?

Beskriv dessa karaktärer konkret.

Vilka färger/former hade kostymerna?

Hur såg masken/sminket ut?

Hur såg håret ut?

Fanns det skillnader och likheter mellan de olika karaktärerna?

Gå gärna en runda i hela klassen så att alla kan bidra med konkreta tecken.

TOLKA

Utifrån det ni beskrivit går ni vidare till att tolka dess innebörd. Vad får de olika tecknen för funktion i föreställningen? Vad berättar de?

Varför såg rummet ut som det gjorde, vad berättar val av färger, ljus, ljud?

Vilka platser utspelar sig *Fear* på? Var det alltid samma plats?

Vilka var de olika karaktärerna? Ålder, personlighetsdrag.

Vad gör valet av kostym, mask och hårfrisyrer med karaktärerna?

Vad hade de olika karaktärerna för relationer?

Fanns det likheter/skillnader i karaktärerna?

REFLEKTERA

Avsluta med att reflektera över hur föreställningen landade hos var och en. En scenkonstupplevelse väcker i bästa fall tankar, frågor, känslor och åsikter som utgår från ens egna värderingar och ingångar till föreställningens innehåll. Därför kan det vara av stor betydelse att ge var och en möjlighet att reflektera över följande frågor men att endast de som vill kan dela med sig.

Hur upplevde du *Fear*?

Vilka känslor väckte föreställningen hos dig?

Fanns det någon karaktär som du kände igen dig själv i? Vem och på vilket sätt?

Fanns det någon händelse i föreställningen som du kände igen från verkliga livet, vilken och varför?

Fanns det någon scen som du tyckte särskilt mycket om? Varför?

Fanns det någon scen som provocerade dig? Varför?

Om du fick göra om en scen, vilken skulle du välja och hur skulle du göra om den?

Den här samtalsmodellen tar sitt avstamp i *En väv av tecken* (Riksteatern) och *Prata scenkonst* av Anna Berg för Regionteater Väst.

PRATA SCENKONST PÅ ANDRA SÄTT

Syfte:

Att tillsammans undersöka och gestalta upplevelsen av föreställningen genom bild, text och samtal. Eleverna skapar ett gemensamt kollage som visar hur de har uppfattat, tolkat och känt inför det de sett.

Tid: ca 60–90 minuter

Arbetsform: Mindre grupper om 3–5 elever

Material:

- Dagstidningar, magasin, reklamblad
- Saxar, lim, papper (gärna A3 eller större)
- Färgpennor, kritor, tusch
- Papper för korta texter och dikter

1. TECKEN – VAD SÅG VI?

Material: Dagstidningar, reklam, tidningsurklipp

Detta är grundlaget i kollaget. Eleverna bläddrar i tidningar och klipper ut bilder, ord, färger och symboler som påminner om det de minns från föreställningen. Det kan vara stämningar, miljöer, kroppar, relationer, känslor eller teman.

Uppgift:

Skapa en bakgrund av bilder som fångar det synliga i föreställningen – det ni såg, hörde och lade märke till.

- Vilka bilder eller uttryck påminner er om det ni upplevde?
- Vilka färger eller former motsvarar föreställningens ton och rytm?
- Vad i den här bakgrunden berättar om stämningen i det ni såg?

2. TOLKA – VAD BETYDER DET VI SÅG?

Material: Egna teckningar och målningar

Detta blir mellanlagret i kollaget. Nu använder eleverna egna teckningar för att ge form åt sin tolkning. De kan rita människor, rörelser, symboler, föremål eller abstrakta bilder som uttrycker deras förståelse av föreställningen.

Uppgift:

Lägg till teckningar ovanpå bakgrunden som gestaltar det ni tror föreställningen ville säga.

- Vad handlar föreställningen om för er?
- Vilka känslor eller konflikter var centrala?
- Vilka scener eller bilder stannade kvar i minnet – och varför?

3. REFLEKTERA – VAD VÄCKER FÖRESTÄLLNINGEN I OSS?

Material: Egna texter, dikter, citat

Detta är det översta lagret i kollaget. Eleverna skriver egna korta texter – reflektioner, meningar, dikter eller ord som sammanfattar deras upplevelse.

Uppgift:

Skriv vad föreställningen fick er att tänka eller känna och lägg texterna överst i kollaget.

Skrivstarter:

Jag minns särskilt när ...

För mig handlade föreställningen om ...

Den fick mig att känna ...

Det jag tar med mig är ...

Om jag kunde tala till någon i föreställningen skulle jag säga ...

AVSLUTNING

Varje grupp visar sitt kollage för klassen.

Låt eleverna kort berätta:

Hur de arbetade med de tre lagren

Vad deras kollage uttrycker om föreställningen

Vad som var svårt, intressant eller överraskande att gestalta

Avsluta gärna med en gemensam reflektion i helklass:

Vilka olika sätt finns det att förstå samma föreställning?

Hur kan bild, text och samtal hjälpa oss att se nya betydelser?

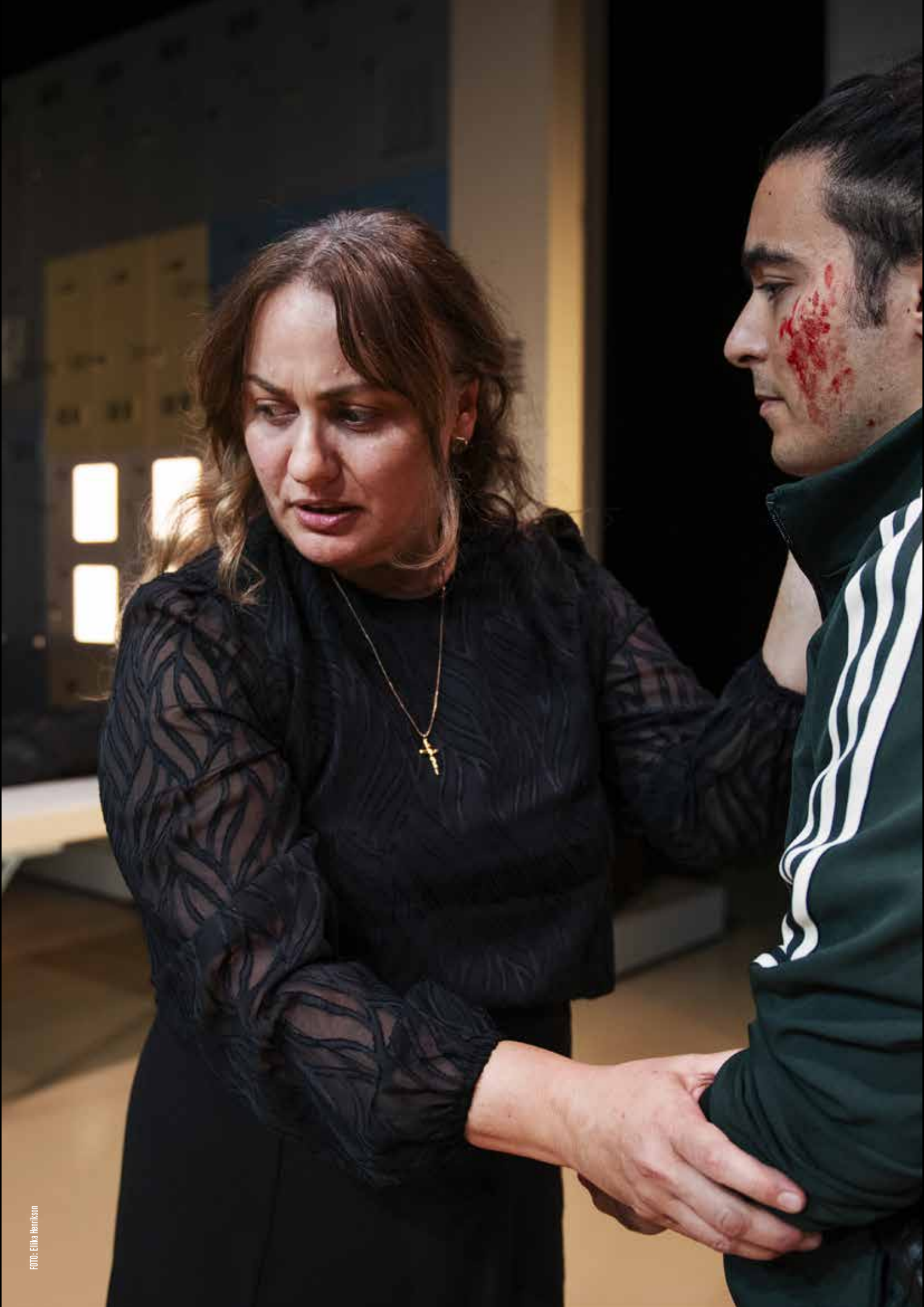
HETA LINJEN

Heta linjen är ett sätt att verkligen realisera hur svårt det är att ta ställning och hur olika vi tolkar och tycker. Det finns inga gråzoner och heller ingen möjlighet att välja en neutral plats om man är osäker. Det är även mycket bra att göra linjen fysisk (snöre eller tejp) och att tydligt markera ja och nej. Du kommer med ett påstående, därefter väljer eleverna antingen ja eller nej. Ställ därefter frågan direkt till ett par elever om varför hen valde just den sidan, alternativt låt de båda sidorna prata ihop sig under tre minuter för att sedan presentera sin ståndpunkt och hur de tolkade påståendet. Viktigt att påbörja övningen med att påtala att det finns inget rätt eller fel.

FÖRSLAG PÅ PÅSTÅENDEN:

Människor föds goda
Jag är ansvarig för andra människors liv
Alla människor har samma värde
Du kan lösa våld med våld
Det är alltid fel att skada någon annan
Det är enkelt att skilja på goda och onda handlingar
Människan har en fri vilja
En kan förlåta allt
Att döda någon är alltid fel
Lagen är lika för alla
Det finns brott som man aldrig borde bli fri ifrån
När du suttit av ditt straff är du fri från skuld
Jag litar på samhället

Ställ följdfrågor.

EMIL
Spelas av BAKRI WAZZAN

ARAM
Spelas av ADEL DARWISH

LAILA
Spelas av SHARZAD RAHMANI

KARIN
Spelas av ELEFThERIA GEROFOKA

SANDRA
Spelas av ANNA HARLING

**I FEAR MÖTER VI DESSA
KARAKTÄRER:**

Vilka är de?
Vilka personligheter har de?
Vilka relationer har de till
varandra?
Känner du igen dig själv i någon
av dem?

FREDRIK
Spelas av RASMUS LINDGREN

**LÄKARE,
PRESSANSVARIG POLISEN**
Musiker KRISTINA ISSA

KARAKTÄRER

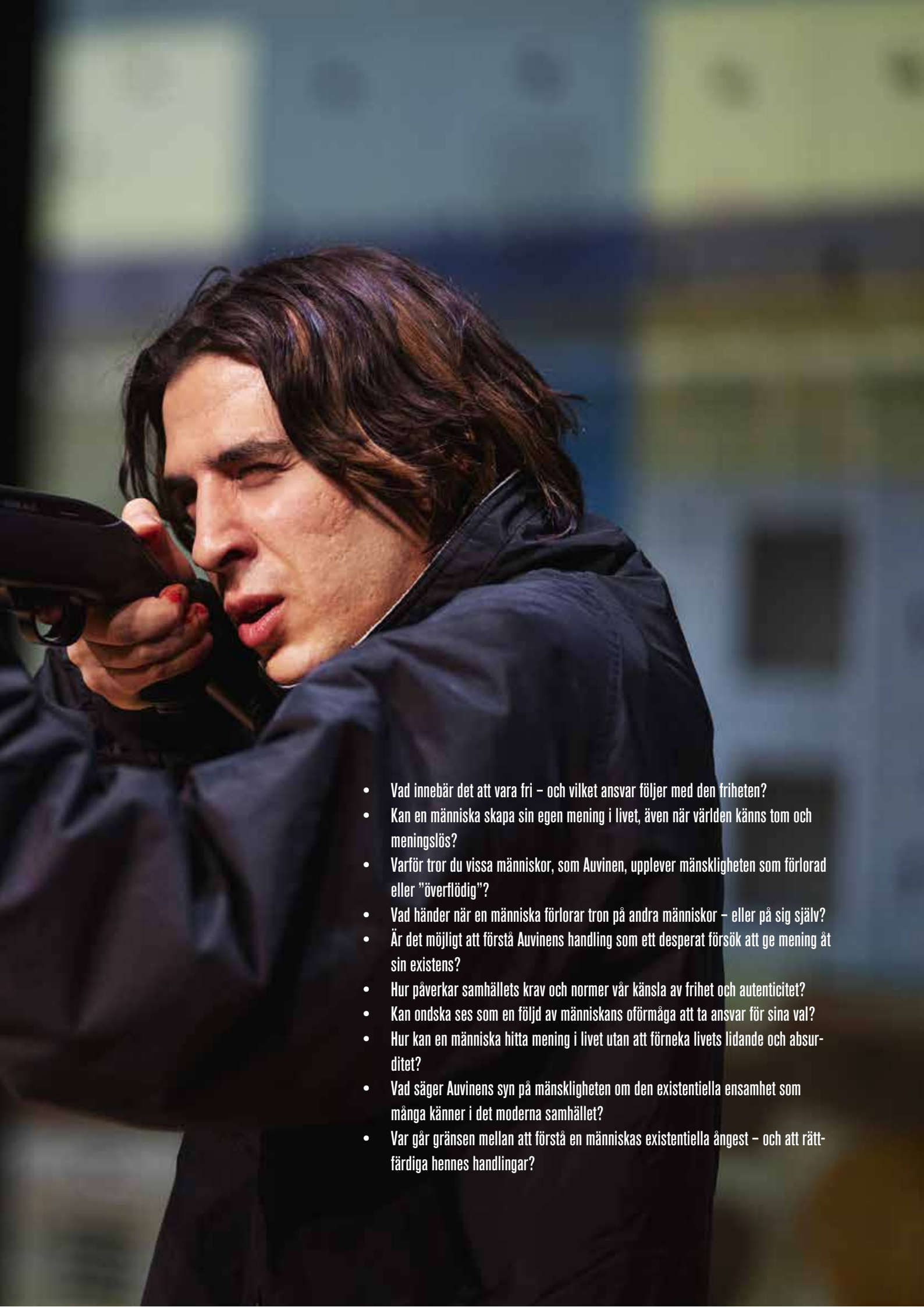

HUMANITY IS OVERRATED

Den 7 november 2007 genomförde den 18-årige Pekka-Eric Auvinen en skolskjutning på sin gymnasieskola i Jokela, Finland. Åtta personer miste livet innan Auvinen tog sitt eget. Två veckor före dådet publicerade han en video på YouTube, iförd en tröja med texten "Humanity is overrated" - mänskligheten är överskattad.

I ett manifest beskrev han sin mörka syn på världen och delade in mänskligheten i tre nivåer: de som blint följer massan, de som ser men inte vågar agera, och de som enligt honom hade "vaknat" och stod över resten. Hans ord speglar en destruktiv blandning av nihilism och människoförakt, ett försök att ge mening åt ett hat som till slut riktades mot både andra och honom själv.

- Vad innebär det att vara fri – och vilket ansvar följer med den friheten?
- Kan en människa skapa sin egen mening i livet, även när världen känns tom och meningslös?
- Varför tror du vissa människor, som Auvinen, upplever mänskligheten som förlorad eller "överflödig"?
- Vad händer när en människa förlorar tron på andra människor – eller på sig själv?
- Är det möjligt att förstå Auvinens handling som ett desperat försök att ge mening åt sin existens?
- Hur påverkar samhällets krav och normer vår känsla av frihet och autenticitet?
- Kan ondska ses som en följd av människans oförmåga att ta ansvar för sina val?
- Hur kan en människa hitta mening i livet utan att förneka livets lidande och absurditet?
- Vad säger Auvinens syn på mänskligheten om den existentiella ensamhet som många känner i det moderna samhället?
- Var går gränsen mellan att förstå en människas existentiella ångest – och att rättfärdiga hennes handlingar?

HUMANISM - INGEN SJÄLVKLARHET

Genom historien har människan haft ett behov av att ordna världen i kategorier – att skilja mellan det rena och det orena, det normala och det avvikande, det innanför och det utanför. I denna strävan efter ordning har människor stämplats som "lort", "besmittade" och "oönskade". De har förvandlats till siffror, etiketter, diagnoser.

I Sverige kan vi se tydliga spår av detta i de porträtt som finns bevarade från Rasbiologiska institutet i Uppsala, där människor fotograferades och bedömdes utifrån påhittade rasbiologiska kriterier. Märkta med ord som "lösdriverska", "rasblandad" och "socialt lågt stående kvinna" blev de reducerade till avvikelser i en katalog över mänsklig värdelöshet.

Vetenskapen har för länge sedan förkastat tanken på biologiska raser. Ändå lever dess efterklang kvar i vårt sätt att tänka och tala om varandra. Rasismen har bara bytt språkdräkt – från skalpell och mätsticka till retorik och politiska beslut. Vi ser det i vår samtid: i murarna som byggs runt Europa, i flyktingförläggningar som bränns ner, i hatbrottsstatistiken som växer. Vi ser det i de små gesterna också – i omvägarna runt den som inte "passar in" i skolkorridoren, i misstänksamheten mot den som talar med annan brytning eller bär annan hudfärg.

Sociologen Zygmunt Bauman skriver i *Auschwitz och det moderna samhället* att "i ett samhälle där rationalitet och etik pekar i motsatta riktningar, där förlorar humanismen". Detta är en central insikt för att förstå vår tid. När människan börjar värdera säkerhet, ekonomi och ordning högre än solidaritet och empati, öppnas vägen för en moralisk nedmontering.

Ord spelar roll. Hur vi beskriver människor avgör hur vi behandlar dem. Om den som flyr från bomber och misär beskrivs som ett "problem", ett "hot" eller en "belastning", blir det lättare att vända bort blicken. Den avhumaniserade människan väcker inte medkänsla. Hon blir en kategori – precis som kvinnan på fotografiet i Rasbiologiska institutets arkiv.

SANDRA:

Vi ser ju alla hur stort problemet är med de där gängkriminella. Vi kan inte ens säga att det finns våldsamma invandrare, även om det är sanningen. Vem som helst av oss kan råka stryka med – en kniv, en kula. Och säger man det rakt ut blir man direkt påhoppad och anklagas för allt möjligt.

Samtidigt finns det alltid människor som väljer annorlunda. Bauman påminner oss om att det som verkligen spelar roll inte är hur många som lydde, utan att några trotsade. De som valde den moraliska plikten framför självbevarelsens rationalitet. De som vägrade acceptera att människor delas in i värdiga och ovärdiga liv. Deras vittnesmål är beviset på att humanismen fortfarande lever – men den kräver mod, inte bekvämlighet.

Att se tillbaka på historien är meningslöst om vi inte låter den ställa frågor till oss i nuet. Vad säger det om vårt samhälle att murar återigen reses, att politiker talar om "vårt folk" och "de andra", att människor drunknar på Medelhavet medan Europa diskuterar kostnader? Kanske är det inte historien som upprepar sig, utan vi som vägrar lära oss.

KARIN:

Aram, jag ber dig att hålla dig borta från den tjejen. Hon är inte en av oss. Hon är inte som vi. Hennes pappa kör Uber. Och du vet vad din pappa skulle ha sagt om han levde.

Roy Anderssons titel *Vår tids rädsla för allvar* fångar kärnan i detta dilemma. Vi vill tro att vi är moderna, upplysta, förnuftiga – men vi ryggar tillbaka inför de frågor som kräver moralisk allvarlighet. Vad innebär det egentligen att vara människa? Och vad är vi villiga att offra för att försvara den mänskligheten?

FRÅGESTÄLLNINGAR

HISTORISKA OCH SAMHÄLLELIGA PERSPEKTIV

- Hur hänger dagens rasism och exkludering ihop med den rasbiologiska ideologi som präglade 1900-talets Sverige och Europa?
- På vilket sätt kan historiska idéer om "ras" och "renhet" leva vidare i moderna samhällen trots att de vetenskapligt förkastats?
- Är dagens migrationspolitik ett eko av tidigare tiders försök att kontrollera vem som anses "höra hemma" i nationen?

MÄNNISKOSYN OCH MORAL

- Vad händer med vår moral när rädsla och självbevarelsesdrift får styra politiska beslut?
- Var går gränsen mellan rationellt självskydd och moralisk likgiltighet inför andras lidande?
- Kan man tala om humanism som en aktiv handling snarare än en värdering – och vad krävs då av individen?

SPRÅKETS ROLL

- Hur påverkar språket vår syn på människor som befinner sig i utanförskap, exempelvis flyktingar eller minoriteter?
- Vilken makt har ord och kategoriseringar i skapandet av "vi och dom"?

SAMTIDEN OCH INDIVIDENS ANSVAR

- Hur kan individen agera i ett samhälle där tystnad och passivitet blir norm?
- Vad innebär det att "välja humanismen" i en tid präglad av nationalism och rädsla?
- Är vår tids "rädsla för allvar" ett uttryck för maktlöshet – eller för brist på vilja att ta ansvar?

INRYMNING är ett begrepp som syftar på handlingen att ge plats åt något inom ett visst utrymme, område eller sammanhang. Det kan handla om fysiska objekt, människor eller abstrakta idéer. I grunden betyder det att något får ta plats. Att det får plats, ryms eller accepteras.

INRYMNINGEN - TYST RITUAL I VÅR SAMTID

Det är något märkligt över ordet inrymning. På ytan är det ett administrativt begrepp, en del av säkerhetsrutinerna i skolor. Men under den tekniska ytan döljer sig ett språk som talar om vår tids djupaste oro: att det finns en risk som är så verklig att vi måste öva på att gömma oss.

Inrymning handlar inte bara om att låsa en dörr. Det är en rörelse inåt, både fysiskt och existentiellt, ett tillbakadragande från världen, en avgränsning av det sårbara från det hotande. I detta bär inrymningen på en paradox: att skolan, som är samhällets kanske mest öppna och tillitsbärande plats, samtidigt måste förbereda sig på att stänga sig själv.

Varje rum bär på en inre arkitektur av trygghet. Barnets första erfarenhet av världen sker genom rummet. Rummet som skydd, som lekplats, som dröm. Klassrummet, i denna mening, är ett rum för gemenskap och tanke. När det omvandlas till skyddsbunker förlorar det något av sin etiska betydelse. Det blir inte längre en plats för att vara i världen, utan för att undvika världen. Men det är inte bara rummets funktion som förändras, det är också kroppens rörelse inom rummet. Där kroppen i vanliga fall sträcker sig mot kunskap, mot andra, mot framtiden, lärs den nu att bli osynlig, tyst, stilla. En kropp som inte tar plats, en kropp som väntar på att faran ska passera.

Vad händer med självkänslan och identiteten när kroppen lär sig att försvinna?

Vad betyder det för känslan av tillhörighet och trygghet?

Under inrymning krävs tystnad. Inte bara som ett praktiskt skydd, utan som ett moraliskt åtagande. Att vara tyst är att ta ansvar inte bara för sig själv, utan för andra. Samtidigt bär tystnaden på dubbla betydelser, både som skydd och som förlust.

Vad händer med ett samhälle där barn tystas av rädsla innan de ens lärt sig tala sin fulla röst?

Skolan är inte bara en plats för lärande. Den är också ett övergångsrum mellan det privata hemmet och den offentliga världen, ett rum där barn och unga får pröva sitt jag i relation till andra och till framtiden. Inrymning stör denna rörelse. Plötsligt är det inte längre självklart att få kliva ut i världen. Istället dras barn och unga tillbaka, göms undan. Den öppna dörren stängs, inte som en övergång, utan som ett försvar.

Vad säger det om det samhälle som väntar på andra sidan?

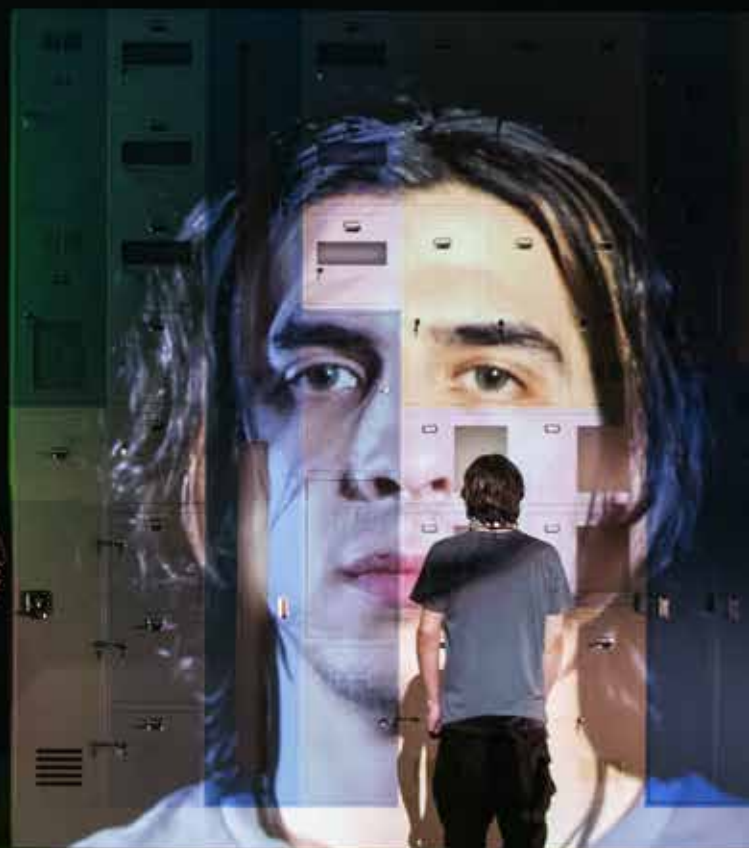
När inrymning blir en återkommande del av vardagen förändras upplevelsen av vad som är normalt. Det som en gång betraktades som en nödsituation blir rutin, och gränsen mellan undantag och vardag suddas ut. Att öva på att gömma sig blir inte längre en tillfällig försiktighetsåtgärd utan en naturlig del av skolans och samhällets rytm. I detta uppstår en tyst anpassning till en ny verklighet, där trygghet och hot existerar sida vid sida.

Frågan om inrymning rör mer än praktiska säkerhetsåtgärder, den väcker också tankar om hur vi ser på trygghet, risk och barns rätt till framtid. Vad innebär det egentligen att skydda barn? Handlar det enbart om att värna deras fysiska säkerhet, eller även om att bevara deras känsla av tillit, öppenhet och tillhörighet? När barn lär sig att söka skydd innan de lär sig att förstå världen omkring sig, ställs samhället inför frågor om hur trygghet definieras och vad den kräver. Inrymning blir på så vis en spegel av sin tid, ett uttryck för hur ett samhälle försöker hantera sin egen oro och sitt ansvar.

Kan ett samhälle skydda sina barn utan att samtidigt lära dem att vara rädda?

Vad säger våra säkerhetsrutiner om den tid vi lever i?

Hur förändras människans upplevelse av normalitet när undantagstillstånd blir vardag?

OM SAMHÄLLETS GRÄNSER OCH DE SOM ALDRIG FÅR PLATS

Vi talar ofta om samhället som ett gemensamt rum, en plats vi delar, bygger och formar tillsammans. Men varje rum har gränser. Varje dörr kan både öppnas och stängas. Att leva i ett samhälle innebär därför att, på ett eller annat sätt, vara inrymd: att få plats i det gemensamma, både som kropp och som berättelse. Men alla får inte den platsen.

Att inrymma handlar inte bara om fysiskt utrymme utan också om att bekräfta någons existens. När en människa inryms i ett sammanhang betyder det att hon erkänns som en del av helheten, att hon ses, hörs och får vara med. Det är en form av gemenskap, en stilla försäkran om att här finns det plats för dig.

Ändå lever många människor utanför rummets centrum. De får finnas men inte fullt ut delta. De får arbeta men inte påverka, tala men inte bli hörda, vara närvarande men ändå saknas i berättelsen om vilka vi är. De befinner sig i utkanten, tolererade men inte inrymda.

Att inte rymmas handlar inte bara om att stå utanför, utan om att leva med känslan av att platsen där man står aldrig riktigt är ens egen. Det kan handla om språket som inte känns välkommet, erfarenheten som inte passar in eller kroppen som inte följer rummets mått. Samhället säger sig vara öppet, men dess väggar är byggda efter mönster som vissa människor lättare passar in i än andra.

De som passar in upplever samhället som naturligt och tryggt. Deras sätt att tala, tänka och drömma får plats i rummets proportioner. För andra känns väggarna trängre. De måste anpassa sig, hålla tillbaka, ändra tonfall eller dölja delar av sig själva för att inte stöta emot. Det är en tyst anpassning som sker i vardagen, inte av tvång utan av vana.

Det är här samhällets dolda ordning visar sig: de normer som avgör vem som får plats utan att behöva be om den och vem som ständigt måste bevisa sitt värde. Exkludering sker sällan öppet. Den verkar i det vardagliga, i det som uppfattas som självklart, i de små gesterna som skiljer vi från de andra.

Att betrakta samhället som ett bygge gör det möjligt att se att det vi tar för givet faktiskt är skapat, att väggar och dörrar inte är naturliga utan formade av historia, makt och vana. Men det betyder också att bygget kan förändras. Nya rum kan öppnas, gamla gränser kan rivas. När fler får plats förändras också själva arkitekturen.

Inrymning handlar därför inte bara om att inkludera fler utan om att tänka om. Att fråga sig vilka rummets mått egentligen bygger på och vem som ritade planen. Det handlar om att se vilka berättelser som får plats i det gemensamma huset och vilka som fortfarande står utanför, väntande vid dörren.

Om samhället är något vi bygger tillsammans innebär det också att vi delar ansvaret för hur det ser ut. Ingen handling sker i ett tomrum. Vårt sätt att tala, välja, handla och bemöta varandra formar rummets väggar. Den ordning som håller vissa ute är inte frikopplad från oss, den är en del av det vi tillsammans upprätthåller.

Men just därför finns också möjligheten till förändring. Om rummet är byggt av våra handlingar kan det också byggas om. Varje möte, varje samtal, varje försök att lyssna på någon som inte tidigare fått plats blir en ritning till ett nytt slags rum, ett som rymmer fler och där fler känner sig hemma.

SAMHÄLLE

Vem får tillhöra ett vi?

Vilka berättelser och erfarenheter formar rummets väggar och vilka hamnar utanför?

Hur kan ett samhälle byggas så att fler faktiskt rymmer, inte bara tolereras?

Vad krävs för att trygghet och gemenskap inte ska innebära utestängning av andra?

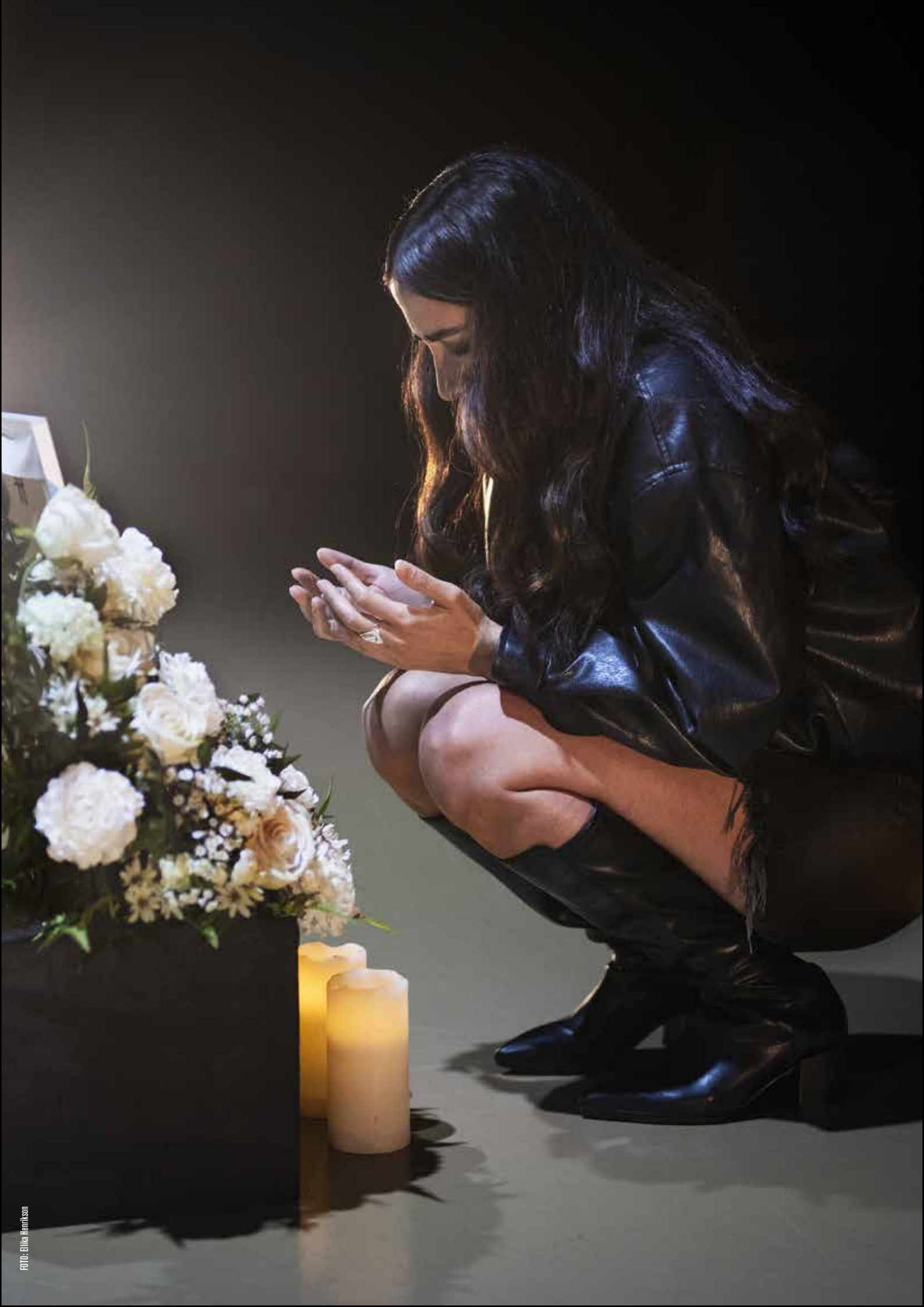
INDIVID

När känner jag själv att jag rymmer i samhället och när gör jag det inte?

På vilka sätt har jag anpassat mig för att passa in?

Vilka dörrar öppnar jag och vilka låter jag stå stängda?

Hur kan jag bidra till att fler känner sig hemma i det gemensamma rummet?

ATT FÅ PLATS

Att inte få plats i samhället handlar sällan om en enskild människas vilja eller oförmåga. Det handlar om hur världen omkring oss är byggd, om de mönster, regler och vanor som gör att vissa känner sig självklara i rummet medan andra ständigt stöter emot dess väggar. För den som ryms känns livet ofta naturligt och självklart. För den som inte gör det kan varje rörelse, varje möte och varje ord bära på en stilla påminnelse om att rummet inte riktigt är byggt för en själv.

Att få plats är både en yttre och en inre erfarenhet. Den handlar om kropp, språk, relationer och känslor. Kroppslig inrymning handlar om att kunna röra sig fritt i samhällets rum, i skolan, på arbetsplatsen och i staden, utan att kroppen ständigt påminns om att den avviker från normen. När miljöer är skapade utifrån en viss föreställning om hur en kropp ska se ut eller fungera blir den som inte passar in osynlig eller felplacerad, trots att hon befinner sig mitt i rummet.

Symbolisk inrymning handlar om att känna igen sig i samhällets berättelser. Den som aldrig ser sin verklighet speglas i det offentliga samtalet, i undervisningen, i medier eller i kultur riskerar att känna sig utanför även när hen är närvarande. Att få plats handlar då om att få sina erfarenheter erkända som en del av det gemensamma, inte som undantag utan som självklara uttryck för mänskligt liv.

Social inrymning rör det mellanmännsliga. Det handlar om att ingå i gemenskaper där man inte ständigt betraktas som gäst. Att känna sig hemma i samtalet, i språket och i umgänget. När man ständigt blir den som står bredvid, den som tolereras men inte riktigt räknas in, fördjupas känslan av att inte höra till.

På den mest grundläggande nivån handlar inrymning om det existentiella, upplevelsen av att ens liv är giltigt och meningsfullt. Den som inte erkänns som fullvärdig riskerar att känna sig som om hon inte riktigt får vara till, som om hennes existens inte spelar någon roll för helheten. Den känslan kan växa fram långsamt, i blickar, tystnader och små handlingar, tills den till slut blir en del av hur man ser på sig själv.

Känslan av att passa in eller att inte göra det är aldrig bara individuell. Den är ett tecken på de strukturer som formar våra liv. När någon ständigt måste anpassa sig, dölja delar av sig själv eller förändra sitt sätt att vara för att bli accepterad handlar det inte om brist hos individen, utan om rummets form. Samhällets normer, språk och mönster skapar ramen för vad som uppfattas som möjligt, normalt och tillåtet.

Men varje människa bär också en möjlighet. Erfarenheter av verklig inrymning, när man känner sig sedd, erkänd och delaktig, visar att rummen kan förändras. Det går att skapa platser där fler får plats utan att behöva göra sig mindre. När människor vågar mötas i lyssnande och öppenhet, när någon släpper fram berättelser som tidigare varit tysta, börjar ritningen ritas om.

Att få plats handlar därför inte bara om att bli insläppt utan om att samhället förändras i mötet med den som träder in. Varje gång någon ges utrymme att vara sig själv utan att behöva förklara eller försvara det vidgas rummet. Och varje gång någon nekas den möjligheten blir väggarna lite tjockare.

Att få plats är till sist en fråga om mänsklig värdighet, om att leva i ett samhälle där varje individ erkänns som en självklar del av det gemensamma huset. Det är först när alla får känna sig hemma där, inte som gäster utan som medskapare, som rummet verkligen kan kallas vårt.

SKRIVÖVNING: ATT FÅ PLATS

Att få plats är något mer än att befinna sig någonstans. Det handlar om att bli erkänd, att känna sig hemma i världen, i kroppen och i språket. Den här övningen utforskar hur rum, både fysiska, sociala och inre, formar vår känsla av tillhörighet och frihet.

Vad betyder det att höra till?

Vilket rum vill jag bygga för mig själv och för andra?

DEL 1: RUMMET SOM RYMMER DIG

Tänk på en plats där du en gång känt dig helt hemma.

Det kan vara en verklig plats som ett kök, ett tåg, en strand eller en kropp, eller något mer symboliskt som ett samtal, en tid i livet eller en gemenskap.

Skriv fritt i fem till tio minuter utan att redigera.

Låt orden växa fram ur sinnesintryck: ljud, ljus, rörelser, lukter.

Hur känns det att vara där? Hur vet du att du får plats?

Tips: Fokusera på kroppen i rummet. Hur andas du? Hur rör du dig? Vad i rummet svarar på din närvaro?

DEL 2: RUMMET SOM STÖTER IFRÅN DIG

Tänk nu på en plats där du inte kände dig hemma.

Kanske var du med men inte del av.

Kanske talade du men ingen lyssnade.

Kanske var du tyst för att orden inte passade in.

Skriv om det ögonblicket utan att förklara varför.

Låt detaljerna tala.

Vilka ljud hörs? Vilka gester, dofter eller tystnader berättar att du inte riktigt ryms?

DEL 3: MELLANRUMMET

Läs igenom båda texterna.

Vad händer i övergången mellan de två rummen, mellan att få plats och att stå utanför?

Skriv vidare på den platsen. Kanske är det en tröskel, en korridor, ett gränsland.

Kanske står du där och tvekar, kanske bygger du ett nytt rum.

Vad händer om du stannar kvar i det mellanrummet en stund och låter det tala?

DEL 4: FÖRDJUPNING

Välj ett spår som känns levande.

Det kan vara ett minne, en bild, en känsla eller en röst.

Utveckla det till en kort text, en dikt, en monolog, en scen, ett brev eller en reflekterande prosatext.

Låt orden undersöka vad det betyder att få plats, eller att skapa den platsen själv.

Du behöver inte dra slutsatser. Det räcker att låta texten pröva frågorna:

När känner jag mig hemma?

Vad betyder det att höra till?

Vilket rum vill jag bygga för mig själv och för andra?

SYMPTOM

En skolskjutning är aldrig bara en enskild händelse. Den kan förstås som ett brutalt uttryck för vad som händer när människor inte längre känner att de får plats i de rum som skolans och samhällets arkitektur erbjuder. När någon under lång tid upplever sig stå utanför, utan möjlighet att påverka, utan erkännande eller framtidstro, kan en känsla av förtvivlan och meningslöshet växa.

I skolans rum finns olika våningar. En del elever rör sig obehindrat, de känner sig hemma, blir sedda och hörda. Andra befinner sig i utkanten, i källarplanet, där deras arbete, närvaro eller försök att delta inte riktigt räknas. De ser upp mot de övre våningarna men vet att dörrarna dit sällan öppnas för dem. När skolan blir en plats där vissa kroppar, språk och sätt att vara ständigt värderas högre än andra, lär sig den som inte passar in att hen är fel. I detta växer en tyst vrede, ett tillbakadragande, en känsla av att inte existera på riktigt.

Om styrka och maskulinitet tolkas som något som måste visas genom kontroll och dominans, kan våld framstå som ett sätt att ta plats, att återta en förlorad känsla av makt. I en värld där mediebilder ofta kopplar synlighet till aggressivitet och där respekt förväxlas med rädsla, kan våldet förvridas till en falsk form av erkännande.

Men de strukturer som skapar denna känsla av utanförskap är inte naturgivna. De är byggda av oss. Familjer, skolor, politiker, medier och samhällsinstitutioner formar tillsammans rummets ritning: vilka röster som hörs, vilka som blir tystade och vilka som tillåts ta plats. När skolan blir en plats där vissa elever ständigt marginaliseras eller saknar inflytande, bär vi alla ett medansvar. Våldet sker inte i ett vakuum, utan i rum vi själva har varit med och inrett.

För individen kan bristande inrymning ta många former: upprepad förnedring, utfrysning, mobbning eller tyst likgiltighet. Det kan vara känslan av att inget hen gör spelar någon roll, att framtiden saknar mening, att hjälp finns men känns omöjlig att söka. Den som inte känner sig sedd kan börja rikta sin ilska inåt, eller mot de människor och institutioner som symboliserar den exkludering hen upplever. I kombination med personlig sårbarhet, tillgång till vapen och en kultur som ibland glorifierar våld, kan den spiralen leda till katastrof.

Att förstå skolskjutningar som en del av samhällets arkitektur betyder inte att ta ifrån individen ansvar, men att vidga blicken. Våldet måste mötas inte bara med

säkerhetsåtgärder, utan med förändring av själva byggnaden. Skolans rum behöver formas så att fler elever känner sig delaktiga, hörda och värdefulla. Det handlar om att synliggöra normer och hierarkier, att skapa läroplaner och arbetssätt där olika erfarenheter får plats, och att bygga relationer som bär upp en kultur av tillit och ömsesidighet.

Förebyggande arbete handlar inte bara om att sätta in vakter, larm eller låsta dörrar. Det handlar om att skapa miljöer där isolering och hopplöshet inte får gro. Där elever har tillgång till stöd utan att stigmatiseras. Där samtal om känslor, våld och makt blir en naturlig del av skolans liv. Där framtidshopp odlas genom meningsfullt deltagande, kultur, fritid och relationer.

Samhället behöver också se till att resurser fördelas rättvist mellan skolor och utbildningsmiljöer, så att ingen miljö lämnas utan det stöd som krävs för att skapa trygghet och gemenskap. Språket vi använder i media och politik påverkar också hur vi ser på våld och ansvar. En respektfull och nyanserad offentlig diskussion kan bidra till att bryta den tystnad och förenkling som ofta följer på tragedier.

I slutändan handlar allt om ansvar. Att säga att samhället är oss betyder inte att alla bär samma skuld, men att vi tillsammans måste ta ansvar för hur våra rum ser ut. Varje handling, varje ord, varje institution är en del av den ritning som formar människors livsutrymme.

En skolskjutning visar med fruktansvärd tydlighet vad som händer när en människa inte längre känner att hen får plats i världen. Efter våldet återstår sorgen, men också uppgiften att rita om ritningen. Att bygga rum där fler kan andas, tala, leva och känna sig hemma. Att göra skolan till en plats där varje människa inte bara får plats, utan känner att hen redan från början hör dit.

FYRA HÖRN - EN ÖVNING

VILKET SAMHÄLLE ÄR ÖNSKVÄRT

SYFTE

Att låta deltagarna reflektera över vad ett inkluderande och tryggt samhälle innebär, och hur ansvar, gemenskap och mänsklighet kan förstås i relation till skolans och samhällets ”byggnad”.

Tid: 30–45 minuter

Gruppstorlek: 10–30 personer

Material: papper med hörnmarkeringar A–D

INTRODUKTION (5 MIN)

Läs upp eller sammanfatta centrala tankar ur texten **SYMPTOM** (ej nödvändigt):

Att samhället är som ett hus. Vissa får plats naturligt, andra stöter emot väggarna. Våld och utanförskap är symptom på en byggnad som inte rymmer alla.

Frågan blir då: Vilket slags hus vill vi leva i?

INSTRUKTION

Läraren/ledaren läser upp ett påstående.

Deltagarna väljer det hörn (A–D) som bäst motsvarar deras uppfattning.

När alla valt, får varje hörn först samtala i grupp, sedan dela sina tankar i helklass.

Uppmuntra till reflektion snarare än debatt. Det finns inga rätt eller fel svar.

PÅSTÅENDEN

1. Vad är viktigast för att bygga ett tryggt samhälle?

A. Tydliga regler och stark kontroll.

B. Gemenskap och mänskliga relationer.

C. Rättvisa och jämlik fördelning av resurser.

D. Personligt ansvar och individuellt mod.

Diskussionsfråga: Hur hänger trygghet och frihet ihop? Kan man ha det ena utan det andra?

2. Vad betyder inkludering i praktiken?

- A. Att alla behandlas lika.
- B. Att alla får det stöd de behöver för att delta på egna villkor.
- C. Att olikheter uppmuntras och ses som tillgångar.
- D. Inkludering är inte önskvärt eller görbart i praktiken.

Diskussionsfråga: Vad krävs för att människor verkligen ska känna sig delaktiga, inte bara välkomna?

3. Vem bär ansvaret för att skapa förändring?

- A. Politiker och beslutsfattare.
- B. Skolor, lärare och andra institutioner.
- C. Varje individ, genom hur hen bemöter andra.
- D. Alla tillsammans – genom att vi förändrar kulturen i det vardagliga.

Diskussionsfråga: Vad innebär det att säga "samhället är oss"?

4. Vilket samhälle vill du leva i?

- A. Ett samhälle som prioriterar trygghet framför allt.
- B. Ett samhälle som prioriterar frihet och självbestämmande.
- C. Ett samhälle som prioriterar jämlikhet och rättvisa.
- D. Ett samhälle som prioriterar en enad och gemensam kulturell och etnisk identitet.

Diskussionsfråga: Går dessa värden att förena? Hur skulle ett samhälle se ut där alla faktiskt får plats?

AVSLUTNING (5–10 MIN)

Samla gruppen i en cirkel.

Be var och en reflektera kort i skrift eller muntligt:

Vilket slags samhälle längtar jag efter?

Vilket rum i det samhället vill jag vara med och bygga?

LIVSVIKTIGA LÄNKAR

BRIS – BARNENS RÄTT I SAMHÄLLET

Stöd via telefon, chatt och mejl för barn och unga upp till 18 år.

[bris.se](https://www.bris.se)

116 111 (öppet dygnet runt, anonymt och gratis)

UMO – UNGDOMSMOTTAGNINGEN PÅ NÄTET

Information och rådgivning för unga 13–25 år om relationer, psykisk hälsa, kroppen, sex och identitet.

[umo.se](https://www.umo.se)

RÄDDA BARNEN

Erbjuder stöd och kunskap om barn för dig som är ung, förälder eller jobbar med barn.

[raddabarnen.se](https://www.raddabarnen.se)

MIND – SJÄLVMORDSLINJEN OCH STÖDCHATT

Nationell stödlinje dygnet runt för personer i kris eller med suicidal oro.

[mind.se](https://www.mind.se)

Självmordslinjen: 90101

Chatt & mejl: via webbplatsen

1177 VÅRDGUIDEN – PSYKISKT STÖD VID KRIS

Om du mår mycket dåligt eller upplever stark ångest, kan du ringa 1177 för att få hjälp att hitta rätt mottagning.

1177 (dygnet runt, gratis samtal)

[1177.se/kris](https://www.1177.se/kris)

TRYGGA VUXNA I SKOLAN

Prata alltid med en lärare, skolkurator, skolsköterska eller mentor om något oroar dig. De finns där för att lyssna och hjälpa vidare, även om det handlar om tankar kring våld, rädsla eller hot.

Du behöver inte ha "bevis" eller tydliga ord – det räcker att du känner oro.

KAN SAMHÄLLET FÖRLÅTA?

Förlåtelse handlar ofta om människor, en som har gjort något och en som har blivit sårad. Men vad händer när vi talar om samhället som den som ska förlåta? Kan en hel gemenskap, en stat, en stad eller en institution förlåta? Och vad skulle det ens betyda?

När samhället förlåter sker det inte genom känslor, utan genom handlingar: amnesti, rehabilitering, återanpassning, försoningsprocesser. Men bakom dessa handlingar finns alltid en moralisk fråga. Hur länge ska en människa bäras av sin skuld? När har ett straff sonats? Kan någon någonsin börja om på riktigt, eller kommer samhällets minne alltid att stå kvar som en mur?

Vi talar gärna om att människor kan förändras, men vi har byggt strukturer som gör det svårt att förlåtas. Den som begått ett brott, den som misslyckats eller varit fel i offentlighetens ögon, får ofta leva i skuggan av sitt förflutna. Digitala arkiv, domar, artiklar och bilder finns kvar länge. I det moderna samhället är förlåtelsen ofta villkorad. Den kräver bevis på bättring, på underkastelse och på rätt sorts ånger.

Men kan ett samhälle som aldrig förlåter vara humant? Och kan ett samhälle som förlåter för lätt vara rättvist?

Kanske handlar det om balansen mellan rättvisa och nåd. Rättvisa ser till handlingen, nåden till människan. När dessa två drar åt olika håll provas samhällets etiska grund. Om straffet blir allt, finns ingen väg tillbaka. Om förlåtelsen blir allt, finns ingen gräns för ansvar.

Förlåtelse på samhällelig nivå handlar inte om att glömma. Den handlar om att skapa möjligheter för förändring utan att sudda ut konsekvenserna. Om att se människan bakom handlingen, men också skydda de som drabbats. Det är en svår balans, men kanske också en av de mest avgörande. Ett samhälle som inte kan förlåta riskerar att bli hårt, misstänksamt och kallt. Ett samhälle som förlåter utan eftertanke riskerar att förlora sin moraliska kompass.

Förlåtelse i samhället är därför inte en punkt utan en process. Den kräver minne, ansvar, upprättelse och en tro på att människor faktiskt kan förändras. Kanske börjar den inte med ett beslut, utan med en fråga: Vilket slags samhälle vill vi vara, ett som dömer för evigt eller ett som vågar hoppas på förändring?

Kan samhället förlåta utan att förlora rättvisan?

Vad är skillnaden mellan att förlåta och att glömma i ett samhälleligt sammanhang?

Har varje människa rätt till en ny chans?

Vad krävs för att samhället ska kunna tro på försoning?

Är förlåtelse ett uttryck för styrka eller svaghet?

FEAR

AV: Mohammad Al Attar

ÖVERSÄTTNING: Jasim Mohamed

REGI: Omar Abusaada

SCENOGRAFI & KOSTYMDESIGN: Bissane Al Charif

LJUSDESIGN: William Sjöberg

MASKDESIGN: Josefin Ekerås

KOMPOSITION: Kristina Issa

LJUDESIGN: Simeon Pappinen Hillert

VIDEODESIGN: Ludde Falk

DRAMATURGER: Kristine Brusdal*, Kristina Ros

REGIASSISTENT: Felicia Stjärnsand

SKÅDESPELARE: Adel Darwish,

Eleftheria Gerofoka, Anna Harling,

Rasmus Lindgren, Sharzad Rahmani, Bakri Wazzan**

MUSIKER: Kristina Issa

*Praktikant från Stockholms Konsthögskola

** Praktikant från Högskolan för scen och musik i Göteborg

PRODUCENT: Lisa Nowotny

BELYSNINGSMÄSTARE: William Sjöberg, Bella Oldenqvist

KOSTYMMÄSTARE: Helena Arvidsson O'Byrne, Kristin Johansson Lassbo

DEKORANSVARIG: Krister Nylander

REKVISITA & ATTRIBUT: Anna La Carrubba, Wanja Johansson Fernandes

DEKORBYGGE & SCENTEKNIK: Evelina Björnqvist, Mattias Ek, Colin Ferguson, Emil Larsson, Krister Nylander

LJUDETEKNIK: Jesper Lindell, Simeon Pappinen Hillert

KONSTRUKTÖR: Shufan Ye

FÖRESTÄLLNINGSTEKNIKER: Anna La Carrubba, Krister Nylander, Simeon Pappinen Hillert, William Sjöberg

KOSTYMVÅRD: Malin Garellick

MARKNADSFÖRING & PRESS: Hanna Lööf

PUBLIKARBETARE: Ulrika Andersson

PROJEKTLEDARE BARN OCH UNGA: Erika Isaksson

PROGRAMREDAKTION: Hanna Lööf, Kristina Ros

PROGRAMLAYOUT: Jonas Kündig

FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF: Erika Henrikson

LANSERINGSBILD: Lovisa Sköld

TRAILER: Kristian Söderström (med inslag av filmat material från Ludde Falk)

FOAJÉPERSONAL: Ulrika Andersson, Tuva Kjellgren, Klara Lemurell

TEKNISK CHEF: Nicholas Sparding

CHEFSPRODUCENT & ADMINISTRATIV CHEF: Lisa Nowotny

KONSTNÄRLIG CHEF: Lars Melin

VD & ANSVARIG UTGIVARE: Frida Edman

All musik i föreställningen är komponerad av Kristina Issa förutom: Hypocrisy – Let the Knife Do the Talking av Andreas Holma, Peter Tägtgren;

If I Used To Love You, av Daniel Lemma;

Talking Heads – This Must Be the Place (Naive Melody) av Chris Frantz, David Byrne, Jerry Harrison, Tina Weymouth.

TACK TILL: Våra referensklasser från Lindholmens tekniska gymnasium, Noblaskolan, Schillerska gymnasiet. Samt Kjell Samuelsson.

Uppremiär på Backa Teater 17 oktober 2025.

Föreställningen är ca 1 tim och 45 min utan paus.

Från 15 år